

ФЕНОМЕН САМОРЕГУЛЮВАННЯ В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ САМОРЕГУЛІВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Досліджено передумови виникнення інституту саморегулівних організацій та основні концепції пояснення правової природи цих інститутів у сучасних демократичних державах. Проаналізовано основні моделі саморегулювання, які сформувались у світовій практиці. Обґрунтовано основні проблеми діяльності саморегулівних організацій у розвинених зарубіжних державах, а також в Україні. Запропоновано шляхи вдосконалення законодавчого унормування діяльності саморегулівних організацій в Україні.

Ключові слова: саморегулювання, саморегулівні організації, ентропія, теорія інформації, принципал-агентська теорія, співрегулювання, автопоезис, рефлексивне право.

Пошук оптимального варіанту співвідношення державного управління та приватноправових механізмів регулювання окремих сфер підприємницької діяльності не є новою проблемою для вітчизняної правової науки та практики законотворення. Однак кожний новий етап розвитку правової системи незалежної України супроводжується щоразу новими ініціативами щодо запровадження певних інститутів, механізмів і засобів регулювання. Найчастіше такі ініціативи зводяться до спроби адаптувати успішний досвід розвинених зарубіжних країн до тих умов, які існують в економіко-правовій сфері сучасної України. Не стала виключенням і спроба запровадити інститут саморегулівних організацій. Ці організації утворюються у приватному секторі з-поміж учасників певного виду підприємницької діяльності й за своєю суттю є непідприємницькими товариствами. Однак держава делегує таким організаціям свої повноваження з розробки правил професійної поведінки учасників певного ринку, а також із контролю і нагляду за дотриманням цих правил.

Нині тенденція з запровадження подібних інститутів охопила майже всі постсоціалістичні держави. Про це свідчить, зокрема, прийняття у 2007 р. Модельного закону про саморегулівні організації в рамках СНД. Того ж року

однойменний закон було прийнято в Російській Федерації. Не є виключенням в цьому питанні й Україна. Незважаючи на те, що єдиного уніфікуючого нормативно-правового акту з питань організації і діяльності саморегульованих організацій в Україні ще не прийнято, діяльність таких організацій врегульована на рівні галузевих законодавчих актів, з-поміж яких варто зазначити такі закони: «Про цінні папери і фондовий ринок», «Про фінансові послуги та державне регулювання ринку фінансових послуг», «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність» та деякі інші.

Попри доволі тривалий період існування таких організацій в Україні (близько 10 років), у вітчизняній правовій доктрині всебічного аналізу феномену саморегулювання як сутнісної характеристики саморегульованих організацій досі не проводилось.

Саморегулювання й інститут саморегульованих організацій розглядається як «панацея» від усіх недоліків державного регулювання у сфері підприємницької діяльності, тоді як критичний аналіз цих інститутів фактично не проводиться. Тим не менш, як свідчить практика багатьох розвинених зарубіжних країн, саморегулювання є складним і неоднозначним механізмом регулювання економічної діяльності. Поряд із явними перевагами такого механізму (більша оперативність, ефективність, гнучкість такого регулювання і зменшення державних витрат на його впровадження і здійснення), існують і певні недоліки, які особливо проявляються у кризовий період.

Зокрема такі країни, як США, Великобританія, Канада, а також держави Європейського Союзу, де саморегульовані організації існують ще з 70-х та 80-х рр. XX ст., вже давно зіткнулись із проблемою співвідношення інтересу учасників саморегульованих організацій та загальногромадського (публічного інтересу) в процесі виконання цими організаціями делегованих їм повноважень. Так, у Шотландії, у зв'язку з тим, що «юрист незмінно покривав юриста» у 2007 році був прийнятий закон про юридичну професію, який обмежив незалежне регулювання юридичної професії [6, с. 39-40]. У Великобританії у 2000 р. всі повноваження з регулювання і моніторингу ринку цінних паперів були

повернені спеціалізованій державній установі (FSA), а саморегулювання залишилось лише на рівні фондових бірж та деяких професійних організацій на ринку цінних паперів [13, с. 9].

Основна проблема саморегулювання як альтернативи державному регулюванню полягає у тому, що організації, які встановлюють правила поведінки, тобто *суб'єкт регулювання*, збігається з *об'єктом регулювання*, тобто з колом осіб, на регулювання діяльності яких спрямовано розроблені такою організацією правила [13, с. 2]. Саме це обумовлює корисливі дії саморегулювальних організацій, що спрямовані на роботу переважно в інтересах своїх членів, нехтуючи при цьому інтересами третіх осіб, які є споживачами послуг членів саморегулювальної організації.

Окреслені проблеми діяльності саморегулювальних організацій спонукали західних вчених до здійснення поглибленого аналізу саморегулювання як такого з метою формування оптимальних моделей організації та діяльності саморегулювальних організацій. Спираючись на досвід вітчизняних та зарубіжних дослідників, можна окреслити такі підходи до саморегулювання.

1. Поняття саморегулювання

У сучасній юридичній науці немає єдності в підходах до розуміння категорії саморегулювання. Так, В. В. Бореднюк під терміном «саморегулювання» розуміє будь-які прояви соціального саморегулювання, які відбуваються у суспільстві як цілісній самокерованій системі, здатній до самоорганізації та саморозвитку. Саморегулювання є цілеспрямованою діяльністю людей з упорядкування суспільних відносин із метою досягнення відповідних цілей і завдань. Цей термін, на думку вченого, включає в себе процеси і самоврядування, і державне управління, які відбуваються у суспільстві [4, с. 18-19].

На противагу наведеному твердженню, Т. П. Богомолва протиставляє саморегулювання державному регулюванню і стверджує, що саморегулювання є доповненням державного регулювання соціального життя суспільства і не

може претендувати на повне витіснення державного регулювання в окремих сферах [3, с. 23].

На думку П. В. Крюкової, саморегулювання – це різновид регулювання взагалі, яке розуміється як установлення системи правил ведення господарської діяльності на певному ринку і санкцій за недотримання цих правил [9, с. 5]. У царині цивільного права саморегулювання розуміється як особисте суб'єктивне право учасників цивільних відносин, яке має переважне значення порівняно із зовнішнім (державним) правовим регулюванням [10, с. 40]. Під саморегулюванням у сфері цивільного права розуміється прояв цивільно-правової диспозитивності, в рамках якої суб'єкт цивільного права може не стільки на власний розсуд брати участь у процедурах реалізації права, але і в певних межах створювати правила поведінки, тобто здійснювати цивільно-правове саморегулювання.

У сучасних дослідженнях західних учених під саморегулюванням розуміють діяльність неурядових організацій, яка спрямована на автономне прийняття добровільних правил поведінки та здійснення контролю за їх дотриманням з боку членів таких організацій. Саморегулювання є формою непрямого і неформального регулювання [12, с. 5].

Виходячи з вищенаведених дефініцій, вважається, що саморегулювання повинно розглядатися у широкому і вузькому розумінні. У першому випадку саморегулювання є властивістю, іманентно притаманною приватному праву, яка проявляється у тому, що суб'єкти приватноправових відносин вправі врегулювати свою поведінку на власний розсуд шляхом укладення договорів, розробки корпоративних правил тощо, в рамках, дозволених законодавством. У другому випадку під саморегулюванням розуміється властивість, притаманна виключно тим непідприємницьким товариствам, які набули статусу саморегулювальної організації. З цієї точки зору саморегулювання розуміється як діяльність особливих статусних утворень (саморегулювальних організацій) по впорядкуванню відносин у сфері професійної та підприємницької діяльності шляхом установлення правил і стандартів такої діяльності, а також здійснення

контролю за їх дотриманням, а у випадках, спеціально визначених у законодавстві, - за дотриманням вимог також чинного законодавства, яке регулює той чи інший вид діяльності. Саме у такому розумінні поняття саморегулювання доречно вживати у контексті розгляду заявленої проблеми.

2. Пояснення розвитку саморегулювання в добу інформаційних відносин

Категорії самоорганізації, самоієрархізації та саморегулювання соціуму стали центральними проблемами постнекласичної науки. Протягом ХХ ст. здійснювався невпинний пошук пояснень цих категорій в рамках різних філософських парадигм (теорії систем Л. фон Берталанфі, кібернетики, теорії соціальної ентропії тощо). Однак найбільш повне уявлення про ці категорії було сформовано синергетикою, яку сьогодні заслужено називають новою науковою картиною світу [6, с. 24]. З позицій синергетики соціум розглядається як відкрита система, що самоорганізується й інтегрує соціальні структури, процеси, акторів і взаємодіє з навколишнім середовищем. Будь-якій соціальній системі властиві такі якості, як автономна інтенціональність індивідів (тобто залежність їх поведінки від суб'єктивних ірраціональних чинників) та внутрішній автопоезис соціальних структур як прояв їх здатності до саморозвитку і самоконструювання [7, с. 25].

В умовах дедалі більшого ускладнення соціальних зв'язків та зростання їх кількості всередині суспільства та на міжнародному рівні, соціум, як нерівноважна система, схильний до накопичення внутрішньої ентропії. Під *ентропією* у синергетиці розуміється міра хаосу всередині певної системи, яка неминуче супроводжує існування будь-якої системи, однак у випадку неконтрольованого зростання може знищити її внутрішні структурні зв'язки, що призведе до загибелі системи. Подолання внутрішньої ентропії можливе завдяки впровадженню у систему *негентропійних механізмів*. При цьому негентропія у сучасних дослідженнях соціальних систем розуміється як здатність системи продукувати *інформацію* та *комунікативні зв'язки* між елементами системи з метою протистояння ентропії [8, с. 472]. Чим

складнішою є система, тим складніша її організація і тим складніше нею управляти, тому тим більше інформації необхідно для здійснення управління і тим більше зв'язків необхідно сформувати [6, с. 133].

Таким чином, посилення управлінського впливу на систему не обов'язково є запорукою зростання внутрішнього порядку в системі та спрямування її у напрямку прогресу. З огляду на це модель управління у сучасному соціумі повинна базуватись на принципах нелінійності і динамічності, а мета такого управління полягає не у централізованому командному спрямуванні соціальної системи до стану її упорядкованості, а у зваженій підтримці внутрішнього порядку системи шляхом поміркованої координації дій її акторів та структур у напрямі до досягнення поставлених соціальних цілей.

Виходячи з наведених загальнофілософських міркувань, у дослідженнях більшості західних вчених наводиться дві основні теорії обґрунтування феномену саморегулювання. Це теорія інформації та принципал-агентська теорія.

З точки зору *теорії інформації* в сучасному світі відбувається дедалі більше зростання спеціалізації окремих видів економічної діяльності (таких, як фондовий ринок, ринок фінансових послуг, мас-медіа, ринок інтернет-послуг тощо). Державні органи, які здійснюють управління цими сферами діяльності, обмежені у доступі до інформації, потрібної для здійснення ефективного управління цими галузями. Отримати повну інформацію з усіх питань, які прагне врегулювати держава, стає занадто дорого і подеколи справді неможливо. Це вимагає спеціальної підготовки кадрів для державного апарату за кошти держави. При цьому регульовані сторони (безпосередньо суб'єкти відповідного виду підприємницької діяльності) мають більше інформації та досвіду з деяких питань, ніж будь-який державний орган чи установа, і, як наслідок, регулятори часто покладаються на тих, чию діяльність вони регулюють [11, с. 10]. За браком необхідної і достатньої інформації про специфіку регульованого виду діяльності, ефективність державного

регулювання падає, оскільки держава не здатна ані розробити нормативні акти, які враховують всі тонкощі діяльності суб'єктів певного виду підприємницької діяльності, ані проводити ефективний контроль і нагляд за дотриманням такими суб'єктами розроблених норм.

З позицій *принципал-агентської теорії*, необхідність саморегулювання суспільних відносин пов'язана з нездатністю приватних осіб здійснювати контроль за діяльністю державних органів і установ. По суті, суб'єкт підприємницької діяльності, чия діяльність регулюється державою, є *принципалом*, який делегує свої повноваження державі з метою здійснення нею регулювання спільних дій інших суб'єктів. А державні органи виконують роль агента, який, здійснюючи регулювання, повинен втілювати погоджену волю тих, хто делегував йому свої повноваження. У результаті приватні особи зобов'язані платити (за рахунок податків або зборів) за здійснення державного управління і дотримуватися норм діяльності, розроблених державою, незалежно від того, чи згодні вони з таким регулюванням і чи отримують вони від нього вигоди. Тим не менш громадяни мають лише обмежені можливості для оцінки дій посадових осіб у зв'язку з витратами на отримання інформації про причини та результати дій уряду [11, с. 12-13]. У результаті цього принципали відчують труднощі з урахуванням їхніх інтересів під час розробки агентом регулятивних норм, а агенти мають труднощі щодо здійснення контролю за дотриманням норм і правил з боку принципала.

Таким чином, саморегулювання в умовах постіндустріального (інформаційного) суспільства є об'єктивно необхідним, оскільки пряме державне регулювання не в змозі забезпечити належний рівень оперативності, ефективності і професійності управлінського процесу.

3. *Моделі саморегулювання*

У сучасній західній правовій доктрині виокремлюється дві основні моделі саморегулювання: американська модель (притаманна для США) і європейська (притаманна для країн Європейського Союзу). Розглянемо детальніше названі моделі.

Американська модель саморегулювання заснована більшою мірою на індивідуальній свободі і щонайменшому державному втручанні. Така специфіка саморегулювання обумовлена традиціями регулювання як такого, яка сформувалась у США ще з часів прийняття Конституції: тоді Батьки-засновники висловили глибоку стурбованість з приводу державного втручання і запропонували серйозні конституційні обмеження етатизму. Економічне регулювання також відображає цю концепцію, віддаючи перевагу природнім законам дії попиту і пропозиції, і зведенню державного регулювання до мінімуму. Як наслідок, саморегулювання має більшу вагу. Воно є автономним і майже не передбачає додаткового контролю за діями саморегулювальних організацій з боку держави. Влада лише здійснює моніторинг і консультує суб'єктів економічної діяльності, окреслюючи загальні рамки їх поведінки. Вчені пов'язують виникнення такої моделі саморегулювання в США також із так званою «доктриною державної діяльності», яка передбачає наявність широкого спектру свобод у приватно-правовому регулюванні, і, навпаки, покладає серйозні обмеження на дії державних органів і їх посадових осіб [12, с. 32].

Американська модель саморегулювання передбачає, що реалізація правил поведінки, розроблених саморегулювальними організаціями, покладається на органи цих організацій і не може забезпечуватися за допомогою адміністративних і юрисдикційних механізмів держави. Правила, розроблені саморегулювальними організаціями, ніяким чином не візуються з боку державних органів, а тому можливі випадки прийняття правил і норм, які не відповідають чинному законодавству. Фактично відсутня також система обов'язкової звітності саморегулювальних організацій перед відомчими органами.

Європейська модель саморегулювання пов'язана з доктриною держави загального добробуту, відповідно до якої держава покликана не лише гарантувати права і свободи приватних осіб, але й забезпечувати загальний добробут. Цю модель нині у західній правовій науці також іменують моделлю *співрегулювання* (co-regulation) [12, с. 21]. Держава делегує окремі

повноваження приватним особам з метою досягнення певних загальносоціальних цілей. Однак при цьому держава не усуває остаточно свої повноваження щодо регулювання відповідної галузі. Тому саморегулювання є доповненням державного регулювання і навпаки. По-перше, держава приймає певні законодавчі рамки саморегулювання, в яких можуть діяти саморегулювальні організації, яким було делеговано відповідні повноваження. По-друге, держава залишає за собою право перегляду правил і норм, розроблених саморегулювальними організаціями з метою дотримання публічних інтересів.

Європейська модель саморегулювання також не виключає можливості встановлення прямого державного регулювання у тих сферах, у яких раніше вона делегувала відповідні повноваження саморегулювальним організаціям.

У сучасному світі названі моделі подеколи застосовуються у певних країнах у своєрідному гібридному вигляді. Прикладом цього може послугувати Канада, яка відчула на собі свого часу як вплив ліберальної концепції регулювання, так і доктрини держави загального благоденства. Тому саморегулювання тут здійснюється з оглядом на забезпечення реалізації загальногромадського інтересу. Тому, як свідчить історія існування саморегулювальних організацій цієї країни, до складу таких організацій згідно законодавства Канади, включались представники громадськості (так звана, третя сторона), а також представники відомчих державних органів [11, с. 65]. Законодавство зобов'язувало саморегулювальні організації звітувати перед відомчими органами, а також утворювати компенсаційні фонди при саморегулювальних організаціях як своєрідних засобів страхування відповідальності таких організацій перед клієнтами їх учасників.

4. Саморегулювання в Україні: перспективи становлення і розвитку

Проблема саморегулювання у постсоціалістичних країнах є вкрай дискусійною. Як свідчить практика зарубіжних демократичних країн, саморегулювання зароджується в громадянському суспільстві і є іманентною властивістю його інститутів. Проте в Україні, як відомо, громадянське суспільство є слабо розвиненим, а система його інститутів перебуває у процесі становлення.

Судячи з норм чинного законодавства, сьогодні немає єдиної концепції законодавчого регулювання діяльності саморегульованих організацій, і, як наслідок, єдина модель саморегулювання також відсутня. Як уже було зазначено, уніфікуючого нормативно-правового акту, який би унормовував особливості організації і діяльності саморегульованих організацій, в Україні ще не прийнято. З іншого боку, галузеві нормативні акти, в яких містяться положення про саморегульовані організації, також не містять єдиного підходу до врегулювання їхньої діяльності. Так, законодавство України у сфері діяльності учасників фондового ринку (а саме, Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок», Положення про саморегульовані організації професійних учасників фондового ринку, затверджене Рішенням ДКЦПФР № 125 від 17.02.2009 р.) встановлюють детальні вимоги до саморегульованих організацій, чітко регламентують коло повноважень таких організацій, передбачають їх обов'язок подавати щоквартальні і щорічні звіти до Державної комісії цінних паперів і фондового ринку, а також встановлюють вимоги щодо змісту правил і норм, які розробляються відповідними організаціями. При цьому в більшості інших сфер підприємницької діяльності такі законодавчі обмеження саморегулювання не встановлюються (зокрема це стосується законів України «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність» тощо). Тому визначення моделі саморегулювання є дійсно актуальним питанням.

Як зазначається у багатьох наукових дослідженнях, обрання тієї чи іншої моделі саморегулювання не є простим регулятивним вибором держави. Цей вибір є наслідком вираження історичного і культурного підґрунтя, а також конституційних традицій держави [12, с. 35]. Конструювання найбільш оптимальної моделі саморегулювання вимагає виходу за межі лише цієї проблематики і повинно розглядатись у контексті всієї правової системи держави. Така політика виражається у концепті *рефлексивного права* або *автопоезису*. Будь-яка правова система містить у собі правила нормотворення, а тому з цих позицій правова система є самоконструюючою. Таким чином,

основною проблемою стає визначення «точки зустрічі» замкненої у собі правової системи з тими зовнішніми елементами, які можуть чинити вплив на курс цієї системи та її цілі. Система здатна віднайти оптимальний варіант співвідношення прямого (державного) і непрямого (приватноправового) регулювання шляхом співставлення цієї проблеми із зовнішніми щодо неї чинниками [13, с. 12-13].

Аналіз правової реальності України з використанням такого підходу дає змогу дійти наступних висновків. Принцип економічного плюралізму, закріплений у ст. 15 Конституції України, при поширювальному тлумаченні розуміється і як плюралізм у механізмах регулювання, що базуються як на прямих, так і на непрямих способах його здійснення. У системному тлумаченні з положеннями цивільного законодавства України, цей принцип означає й те, що у сфері приватно-правових відносин можливе саморегулювання як один із проявів диспозитивності. Традиційно саморегулювання пронизує корпоративні й договірні відносини, не виключаючи можливості нових інтерпретацій саморегулювання і застосування його в інших приватноправових відносинах. Тому не є виключенням застосування саморегулювальних механізмів у регулюванні відносин між учасниками певного вузькоспеціалізованого ринку з боку організацій, які є об'єднанням таких учасників.

Проте аналіз теперішнього стану правової системи України, її культурного та історичного контексту, свідчить наступне. По-перше, правова система України наразі є недосконалою і перебуває у процесі становлення: дотепер існує численна кількість нормативних актів, які були прийняті за радянських часів, коли система державного управління фактично не припускала можливості застосування саморегулювальних механізмів. По-друге, досвід діяльності саморегулювальних організацій є недовготривалим, а тому поки що не дає змоги зробити висновки щодо дієвості й ефективності існування таких організацій.

Тому запровадження тієї чи іншої моделі саморегулювання в Україні має бути поміркованим і обдуманим процесом. З урахуванням усіх вищенаведених

зауважень на даному етапі розвитку правової системи доречно запровадити таку модель саморегулювання, яка була б здатною мінімізувати негативні прояви саморегулювання, з якими вже зіткнулася більшість зарубіжних країн. Вбачається, що найбільш оптимальною в контексті чинних культурно-історичних умов є така модель, яка заснований на діалектичній взаємодоповнюваності прямого державного регулювання з приватноправовим. У цих умовах на рівні законодавства має бути встановлено: а) основні положення про правовий статус саморегульованих організацій як непідприємницьких товариств; б) особливості порядку набуття непідприємницькими організаціями статусу саморегульованих; в) вимоги до змісту правил і стандартів, розроблюваних саморегульованими організаціями, а також процедур їх розробки і прийняття; г) перелік повноважень, які держава делегує відповідним організаціям, межі їх здійснення; д) порядок звітування саморегульованих організацій перед відомчими державними органами; е) підстави і порядок позбавлення організації статусу саморегульованої тощо. Саме ці питання повинні бути втілені в законі про саморегульовані організації.

Список літератури:

1. *Богомолова Т. П.* Неправительственные саморегулируемые организации как институт становления гражданского общества в современной России: социологический анализ : дисс. ... канд. социол. наук : 22.00.04 / Татьяна Павловна Богомолова. – М., 2006. – 154 с.
2. *Борденюк В. І.* Теоретичні аспекти співвідношення категорій саморегулювання, самоврядування та управління / В. І. Борденюк // Юридична Україна. – 2004. – № 8. – С. 18–27.
3. *Василькова В. В.* Порядок и хаос в развитии социальных систем: (Синергетика и теория социальной самоорганизации) / В. В. Василькова. – СПб. : Лань, 1999. – 480 с.
4. *Герасимов А. А.* Понятие и правовая природа саморегулируемых организаций в гражданском праве России: сущность и содержание / А. А. Герасимов // Государство и право. – 2010. – № 5. – С. 39-40.
5. *Ельчанинов М. С.* Структурно-синергетическая концепция социодинамики России : автореф. дисс. ... д-ра филос. наук : спец. 09.00.11 «Социальная философия» / М. С. Ельчанинов. – Самара, 2009. – 44 с.
6. *Крючкова П. В.* Саморегулирование как дискретная институциональная альтернатива регулирования рынка : дисс. ... д-ра экон. наук : 08.00.01 / Полина Викторовна Крючкова. – М., 2005. – 283 с.
7. *Погрібний С. О.* Саморегулювання цивільних відносин як суб'єктивне право їх учасників / С. О. Погрібний // Проблеми законності. – Х. : Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого / відп. ред. В. Я. Тацій [та ін.], 2005. – Вип. 71. – С. 37–42 .

8. Про затвердження Положення про саморегульовані організації професійних учасників фондового ринку : рішення ДКЦПФР № 125 від 17.02.2009 р.: станом на 9 грудня 2011 р. // Офіційний вісник України. – 2009. – № 41. – С. 39. – Ст. 1380.

9. Про цінні папери і фондовий ринок : Закон України № 3480-15 від 13 лютого 2006 р. : станом на 9 грудня 2011 р. // ВВР України. – № 31. – Ст. 268.

10. Синергетика и проблемы теории управления: сборник научных трудов / под ред. А. А. Колесникова. – М. : Физматлит. – 2004. – 504 с.

11. *Green Andrew*. Self-regulation and the protection of the public interest [Електрон. ресурс] / Andrew Green. – Режим доступу : <http://www.law-lib.utoronto.ca/investing/reports/rp26.pdf>.

12. *Doelker Andreas*. Self-regulation and co-regulation: prospects and boundaries in an online environment [Електрон. ресурс] / Andreas Doelker. – Режим доступу : http://circle.ubc.ca/bitstream/handle/2429/27918/ubc_2010_fall_doelker_andreas.pdf?sequence=3.

13. *Minico Giovanna de*. A hard look at self regulation in U.K. [Електрон. ресурс] / Giovanna de Minico. – Режим доступу : <http://www.astrid-online.it/Qualit--de/Note-e-con/A-hard-look-at-self-regulation-in-UK.pdf>.

Филатова Н. Ю. Феномен саморегулирования в контексте становления института саморегулируемых организаций в Украине.

Исследованы причины возникновения института саморегулируемых организаций и основные концепции объяснения правовой природы этих институтов в современных демократических государствах. Проанализированы основные модели саморегулирования, которые сформировались в мировой практике. Объяснены основные проблемы деятельности саморегулируемых организаций в развитых зарубежных странах, а также в Украине. На основе проведенного анализа предложены пути совершенствования законодательного унормирования деятельности саморегулируемых организаций в Украине.

Ключевые слова: саморегулирование, саморегулируемые организации, энтропия, теория информации, принципал-агентская теория, совместное регулирование, автопоэзис, рефлексивное право.

Filatova N. J. The phenomenon of self-regulation in the context of formation of institute of self-regulatory organizations in Ukraine.

The author made a research of the reasons for formation of the institution of self-regulatory organizations, and explained the basic concepts of the legal nature of these institutions in modern democracies. The basic models of self-regulation which formed in the world were also analyzed. The author explained the main problems of the self-regulatory organizations in other developed countries, as well as in Ukraine. On the basis of this analysis the author suggested ways of improving the legislation in this sphere in Ukraine.

Key words: self-regulation, self-regulatory organization, entropy, information theory, principal-agent theory, co-regulation, autopoiesis, reflexive law.